

Drag ur Jacobina Charlotta Munsterhjelm dagbok.

I Koskis socken i Tavastland har på Kurjala herrgård, som numera äges av possessionaten Lorenz Munsterhjelm, bevarats en handskriven dagbok på 182 små sidor, 17×11 cm, som förts av Jacobina Charlotta Munsterhjelm, dotter av kaptenen och riddaren Anders Gustaf Munsterhjelm till Tavastby i Elimä socken i Kymmenegårds län och Ester Sophia Nohrström. Jacobina Charlotta var född den 16. april 1786 på Tavastby och dog ogift på Kurjala den 1. april 1842. Dagboken, som behandlar dagliga händelser å först nämnda ort och som har förlorat några sidor i början och möjligen i slutet, begynner med den 8. maj 1799 och fortsätter ända till den 6. januari 1801. Författarinnan har således påbörjat sitt arbete vid 13 års ålder. Vad som givit henne anledning härtill är okänt, men av hennes anteckningar framgår att hon beskriver sina egna iakttagelser. Dagboken innehåller uppgifter om väderleksförhållanden, om besök av släktingar och gäster samt om egna visiter, om resor till Tavastland till Kurjala (8/10—21/10 1799) och till Savolax (19/12—30/12 1800) och om hälsovård vid Lovisa brunn (10/7—11/8 1800), men framför allt om allehanda sysselsättningar och arbeten, i vilka Jacobina Charlotta trots sina unga år flitigt deltar, vidare om festliga tillfällen och mycket annat, som kan sprida ljus över dåtida herrgårds- och i någon mån även allmogekultur i södra Finland. Syskonen, som jämt och ständigt förekomma i anteckningarna, äro följande: Anders Johan, född 3/12 1764, Anna Sidonia, född 27/6 1773, Ulrica Sophia, född 20/4 1778, Otto Bernt, född 24/7 1784 och Beata Christina, född 16/4 1790.

Vi låta nu dagboken själv föra sin talan korrigerande endast skrivfel och bortlämnande åtskilligt, som i etnologiskt hänseende är av mindre betydelse.

Maj månad 1799.

11. I dag tvinnar jag mitt strumpgarn, mamsel Alm har i dag spått i kaffe åt oss, hon har spått, att jag ej skall leva till tjugu år. På

- eftermiddagen lagade jag mina klädningar, den vita och den gamla randiga, vilka nyss kommit »ifrån stärkningen».
12. Det är min namnsdag (Charlotta), jag har fått en ring av hår och guldråd, den skänkte syster Annette . . ., efter middagen var jag och metade för första gången under detta år och fick 9 fiskar.
 13. var jag igen och metade och fick mera än i går.
 14. gjorde jag Gretas nåldyna, som jag skall skänka henne i morgon, jag har varit hela förmiddagen och metat tillika med kusin Ulla.
 15. var det söta mors namnsdag (Sophia) och syster Ullas, om morgonen voro vi helt bitti uppe och väckte söta mor med en morgonpsalm, syster Ulla fick en nålbok av kusin Ulla, och jag skänkte en nåldyna åt Greta . . .
 16. reste mamsell Alm bort och hon skänkte åt kusin Ulla, syster Annette och syster Ulla ett band röda pärlor . . .
 17. började jag med allvar att sticka mina strumpor . . .
 19. fick jag ett fagnande brev av Ottiliana Adlercreutz med »S(k)ön damens visa» . . .
 20. började jag att spänna upp och sy på mosters »brevtaska». Vi ha ock i dag låtit så våra potäter.
 21. i morgse hittade vi Beatas fågel liggande död i sin bur . . .
 22. — — I dag ha pigorna gjort visplar.
 23. I dag for bror Anders till Lovisa, och jag beställde med honom för två styver två ark papper.
 28. — — jag har fått i dag synålar och stoppnålar av söta mor.

Juni månad 1799.

3. dog min lilla fågel, — — efter middagen begravade jag den i lilla trädgården i samma grav som den andra blev begravnen.
5. Efter middagen kom Brita-Stina hit för att be systrarna i morgon klä henne till brud.
6. I dag steg systrarna helt bitti upp för att klä Brita-Stina till brud, och då hon var klädd, dansade vi med henne en polska, och bror Anders spelte . . .

I dagboken finnas flera exempel på att herrgårdsfröknar kläda bondbrudar och förse dem med bröllopsståt. Från etnologisk synpunkt är det intressant att konstatera, huru seder, som tillhört det högre ståndet, sålunda genom herrgårdarna övergå även till allmogen.

11. I dag gick Lisa till Svenskby och förde syster Ullas hatt åt mamsell Fortelin till läns.
12. I dag tvättades fårena för första gången i år.
13. kliptes fårena.
18. rensade jag min och Beatas trädgård.
19. var moster här och läste i en bok, som hette »Klarissa».
22. — — skurades rummena, ty det är Johanneafton (midsommarafton) i morgon, vi ha även badat.
23. plockade jag blommor till majstången, som vi lagade om aftonen . . ., sedan vi ätit kvällsvard for vi alla till Backholma och brände »kåkå» (fi. kokko).

Uppresandet av majstång har förekommit även i finska trakter i västra och södra Finland samt även annorstädes här och där i bygderna omkring städer och herrgårdar. För övrigt är denna sed okänd bland finsk allmoge.

24. — — voro vi en lång stund uppe och sågo, huru pigorna och drängarna dansade på vaktgården.
26. — — jag har gjort en krans av åkerblommor åt syster Annette till hennes födelsedag i morgon.
27. I dag är det syster Annas födelsedag och vi »bant» henne med åkerblomskransar och törnrosor . . .

Juli månad 1799.

1. — — var vi hela dagen i gamla trädgården.
 4. I dag är det Ulla (Ulrica), och vi »bant» kusin Ulla och syster Ulla med blomsterkransar. Kusin Ulla fick av Annette och mor-
mor lingarn, syster Ulla fick ett knoppnålsbrev av moster Reh-
binder . . .
- Ordet *binda* i detta sammanhang har sin motsvarighet i tyskan och synes tillhöra ett gammalt bruk att använda band som kärlekspant eller i vidsträcktare betydelse som ett bevis på tillgivenhet, som binder givaren vid mottagaren. Man har även (t.ex. i Sverige) symboliskt bundit födelsedags- eller namnsdagsbarnet, som då på ett eller annat sätt måst köpa sig fritt t.ex. genom att bjuda på något (KARIN DANVER, Födelsedag och namnsdag särskilt med hän-
syn till deras firande hos vår allmoge, Folkkultur II, Lund 1942).
5. — — jag håller ännu på att sticka mina gråa strumpor.
 9. for pigorna och drängarna till skogen för att göra kvastar . . .
 11. i dag slår söta fars bönder hö på Koivisto, och på aftonen gick herrskapet till Koivisto . . .
 12. — — sedan vi ätit kvällsvard sprang vi alla en stund enklek.
 15. i dag har jag sytt färdigt mitt flor, herrskapet har dansat och »spelt lotteri» . . .
 16. — — i dag reste Anders till stan (Lovisa), och jag beställde med honom ett kvarter sirap (till pepparkakor) och te till min och Beatas namnsdag . . .
 17. I dag slutade jag att nysta min tråd och sedan trädde jag upp kusin Ullas gula sandpärlor.
 23. — — var jag och Beata i gamla trädgården för att äta vinbär . . .
 24. I dag är det Beatas namnsdag Christina, och då gav Lovisa henne blå sidensarsstrumpeband, jag gav »en bindan docko» och en ring av hår och guldtråd, vi lade det på sängen, då hon vaknade; törnrosor lade vi under huvudet, sedan trakterade hon oss med russin, mandel, vinbär och pepparkakor . . .
 25. I dag är det min namnsdag (Jacob, Jacobina), och jag fick av moster ett halft knoppnålsbrev, en törnroskrans av Hedda; Beata gav ett halft ark postpapper. Lisa gav en smultronkrans.
 26. I dag fick vi hem vårt socker från Stockholm, det var på Strömfors fartyg . . .
 28. — — I dag har jag gjort utav åkerblommor bläck, varmed jag nu skriver . . .
 30. lät söta far skära kummin på åkern, och det var barn, som skar det . . .

Augusti månad 1799.

2. — — var jag på lilla åkern och såg på, när vårt folk skar råg.
6. gick herrskapet till (stora) åkern för att se på när rågen skars . . .
7. reste Hedda till stan (Lovisa) för att skaffa pigor åt söta mor, och jag beställde med henne två band bruna slipade pärlor.
12. färgade syster Annette kusin Ullas bomullsgarn, jag har lagat mina handskar och tillika ätit krusbär . . . jag har också stickat på min strumpa.
14. i dag har jag sytt på livet till min bomullsklädning, som nyss kommit »från stärkningen».
17. — — lagade jag mosters mössa med band uppå . . .
18. for jag tillika med moster, söta mor och kusin Ulla till Backmans, ty fruarna gjorde där en barnsängsvisit . . .
20. gick vi till Rasila skog för att plocka riskor och vi fick rätt mycket, vi fick en stor korg full likaså alla våra små korgar.
25. — — efter middagen for vi till kräfteJacob och metade kräftor . . .
30. började jag att klippa halm till söta mors hatt.

September månad 1799.

1. — — i dag har jag börjat fläta halm . . .
15. skrev vi alla av visor på eftermiddagen, ty det är söndag . . .
17. — — nu har jag 8¹/₂ aln flätat . . .
18. var det den första frost, så att bönorna blev bortfrusna . . .
19. — — i dag har jag skurit bönor och flätat halm . . .
28. golvena skurades, i dag har jag ritat av åt Beata »salig bror Carls ritningar».

Vad dessa »ritningar» föreställde, nämnes icke; i alla fall torde man häri kunna tänka sig finna en antydning om de konstnärliga anlag, som sedermera varit karakteristiska för många av den Munsterhjelmiska släkten. »Broder Carl» eller Carl Magnus, kadett i Haapaniemi, var född 1771 och dog vid 15 års ålder 1786.

29. Det var Mikaeli dagen och jag var uppe i vaktsalen och såg på, när vårt folk dansade.

Mikaeli dagen var ända till 1816 tjänstefolkets flyttningsdag, men även på den senare flyttningsdagen vid allhelgona har det varit sed (t.ex. i Lojo) att fira detta tillfälle med dans (VARONEN, Vainajainpalvelus muinaisilla suomalaisilla, 168).

Oktober månad 1799.

1. — — I dag har jag börjat sy på min nya yllekjortel, emot aftonen kommo våra nya pigor hit, båda ifrån Lappträsk.
2. kom Evas fästman hit efter hennes kista . . .
3. for kusin Ulla, syster Ulla och Beata till Näsby skog för att plocka nötter . . .
5. — — i dag ha vi alla gjort åt oss tagelhalsband med »vallknut» . . .
6. i dag har Hedda och söta mor varit här i byn och tiggat, emedan Hedda är brud . . .

Förr i tiden var det sed såväl i vårt land som i Sverige, Tyskland mm. att brudarna, i synnerhet mindre bemedlade gingo med någon förespråkare före bröllopet i bygden för att be om brudhjälp. Vanligen gällde det att samla lin, hampa, ull mm.

23. — — emot aftonen kom vår forna Eva hit för att låta klä sig till brud i morgon.
24. var syster Annette bitti uppe och klädde Eva till brud, sedan hon var klädd kom brudgummen, talmannen och spelmannen hit och med dem for bruden till Petjärvi . . .
26. började syster Ulla att väva hårhalsband åt sig själv utav mosters hår, och då såg jag för första gången, på vilket sätt det vävs.
28. — — kusin Ulla har i dag gjort åt sig ett hårhalsband utav söta mors hår, det är gjort med guldtråd i kanterna och ser rätt bra ut.
31. var syster Ulla tillika med söta mor resta till Svenskby till Lindholms och då lånte syster Ulla fru Lindholms krona och krans åt Hedda. När hon kom hem, lät syster Ulla Greta smälta tenn, ty hon kan spå i tenn och i kväll är det allhelgoneafton. I dag har jag slutat att fläta halm, och jag har 31½ aln flätat, jag lade det strax i vatten.

Krona och krans, av vilka kronan ställdes innanför kransen, voro brudens förnämsta kännetecken mångenstädes i vårt land även vid allmogebröllop. Krona bars dock endast av sedesamma jungfrur; änkor och de, som ej bevarat sin jungfrudom, fingo nöja sig med kransen. Seden har anlänt till Finland närmast från Sverige, där den liksom hos oss först kommit i bruk bland de högre stånden (se t.ex. UNO HARVA, Varsinais-Suomen henkistä kansankulttuuria, s. 89 f.).

Att spå i tenn vid allhelgone har varit i bruk i synnerhet i västra och södra Finland.

November månad 1799.

1. — — i dag manglade jag halmen, efter middagen började jag att sy på mina linnen.
2. drog torparna not åt oss. Efter middagen for syster Ulla till Koskisto för att låna litet brudgranlåter av mamsell Ottelin åt Hedda . . .
3. skrev jag till Ottiliana Adlercreutz och skickade åt henne tagelhalsband, en visa samt prov på hårvävnad.
4. — — började söta mor att häckla lin, som söta far köpt i Tavastland.
6. lagade jag några blommor till Heddas »bröllopsstuga»; i dag kom Hedda hit, och då lade syster Ulla upp hennes hår.
7. I dag är det Heddas bröllop, och om morgonen var vi helt tidigt uppe och for med bruden till Kungsböle, och syster Ulla klädde henne; när hon var klädd, kom söta mor tillika med moster, syster Annette, bror Anders och Beata dit till middagen, och Uppström vigde dem . . .
16. I dag är det Beatas födelsedag och då fick hon av Gretz-Sophie en silverfingerborg, av mig fick hon litet sockergryn . . .
19. — — kusin Ulla har i dag varit nere i bryggstugan och sett på, huru de bryggde öl, mot aftonen gick jag tillika med kusin Ulla och syster Annette till »vakten» för att häckla lin.
23. skicka jag »en mark tobak» åt min gumor.

24. — — fick jag brev från Ottiliana . . . , hon skickade sin salig mors hår och bad, att jag skulle väva det åt henne till halsband.
25. Bror Anders har i dag smort salsvägguret.

December månad 1799.

2. I dag är det Beatas dag, och då sköto de några skott för henne om morgonen. Söta mor har i dag stöpt ljus uppe i »vakten».
Ölbrygget och ljusstöpet äro tecken på att julen nalkas.
6. I dag ha de plockat gässena, och vi fick skrivpennor av söta mor.
8. — — bror Anders skrann på skridskor . . .
9. I dag är det syster Annettes namnsdag, ty det är Anna, och om morgonen var Gret~~s~~Sophie, hus~~s~~Greta och Batseba inne och lyfte upp syster Annette, under tiden de sköto, lyfte de upp henne . . .
17. bakade vi vörtbröd till julen.
21. var min andra klädning nästan färdig, och då började syster Annette med sin klädning, som skall bli färdig till jul . . .
22. — — syster Annette sydde söta mors hatt färdig i kväll . . .
23. — — i dag ha de skurat rummena.
24. Det är julafton, om morgonen strök jag ut min kartunsklädning, om aftonen under tiden vi åto, fingo vi alla »julklapper», jag fick av moster röd taft till en »brevtaska», av syster Annette några alnar röda glansband att ha på håret och av syster Ulla ett skärp. Jag gav åt moster en stenskål, åt söta mor en bläckjungfru, åt kusin Ulla en blyertspenna, åt syster Annette även en blyertspenna, vars skaft var att skjutas på den; syster Ulla fick en pennkniv av mig och Beata fick ett rött taftband att ha i håret. Bland de »julklapper» jag gav, fanns ännu mycket annat, som ej kan räknas upp på en gång. Ifrån Lovisa fick syster Ulla ett nystan tråd, som hon skänkte bort. En »äppelblomma» fick kusin Ulla av syster Ulla, Gret~~s~~Sophie, som hemtade den, var utklädd till trädgårdsmästare. Det fanns ännu mycket annat.

Julafton firades på Tavastby således med gåvor, men utan julgran, ty om julgranen funnits, skulle Jacobina helt säkert ej underlåtit att nämna därom. Julgransbruket, som härstammar från Tyskland, anlände till vårt land under förra hälften av 1800-talet, först då börjar man finna spår av denna julsed i städer, på herrgårdar och prästgårdar. Jultomten eller julbocken, som numera hemtar gåvorna, synes även varit okänd för Jacobina. »Trädgårdsmästaren», som hämtade »äppelblomma» åt Ulla, var ingen jultomte i egentlig mening. Också i Sverige är den nutida gåvobringande jultomten av mycket sen härkomst (SIGFRID SVENSSON, Jultomten, Bygd och yttervärld, Nordiska Museets Handlingar 15, ss. 97—111).

25. for vi till Strömfors kyrka . . . Sedan vi kommit hem, sovde vi ända tills vi åto kvällsvard.
26. var det andra dag jul . . . , söta mor och söta far foro till ett bröllop i Koskisto hos Okkola, och under tiden var alla pigorna nere och lekte jullekar.
27. — — foro vi till Joensuu på bröllop, det var två bröllop hos båda Äijälä, och innan vi foro hem, var vi hos Hedda och där fick vi öl.

Bröllop firades förr i tiden mycket allmänt under julhelgen, endast tjänstefolk brukade fira bröllop mestadels Mikaeli eller allhelgonatiden.

30. voro drängarna utklädda, en till bock, en till trana och en till herdegubbe. Åt Beata gav jag till »nyårsklapp» en halmkarbas, snus och en lerpipa

Seden att vandra omkring under kvällarna efter jul i skepnaden av en bock och en trana har förr i tiden varit ganska allmän i synnerhet i sydvästra Finland (Uno Harva, a. a., s. 32 f.). — »Nyårsklapparna» synas ej ha spelat lika viktig roll som julklapparna. Jacobina nämner endast det hon gav åt sin 7-åriga syster Beata. »Halmkarbas» ansågs vara en lämplig gåva åt lilla syster, med »snus» menas här troligen snusdosa och med »lerpipa» möjligen lergök (fi. *savikukko*).

Januari månad 1800.

1. I dag är det nyårsdagen, och jag for tillika med söta mor och moster till Strömfors kyrka. (Besök av gäster.)
2. — — i kväll har jag skrivit av en visa åt Lovisa, och herrskapet har spelat »triset» . . .
3. i morgse for Lovisa till Virböle till Kaisas bröllop . . . Nu har söta mor »ömsat» Batseba hit ner till huspiga och Greta har blivit ladugårdspiga i Anna-Lisas ställe, som nu är hushållerska . . .
6. I dag efter middagen for kusin Ulla tillika med syster Annette och syster Ulla till Lindholms, och under tiden de voro borta klädde jag ladugårds Greta till brud, när hon var klädd, speltes hon in, bryggare Eva var brudgum och Joensuu Jacob spelte. Sedan hon var inspelad i salen, kom herrskapet hem, och då begynnade vi dansa. När vi dansat en stund, åt hon (Greta) kvällsvard i köket och kläddes sedan av, men de dansade dock uppe i »vakten» . . .

Seden att uppträda som brud och brudgum på trettondagen har sin motsvarighet t. ex. i S. Mårtens socken, där bland de utklädda personer, vilka vandrade omkring mellan jul och trettondag fanns även brud och brudgum samt spelmän (Uno Harva, a. a., s. 32).

10. — — spådde mamsell Alm i kort åt oss, hon har även läst en bok för oss . . .
12. — — är det söndag och då läste vi på eftermiddagen en historia, som heter Melusina . . . I dag ha vi dansat jullekar tillika med pigorna, kusin Alma dansade även med och hon lärde oss en ny jullek, som vi aldrig förr dansat.
13. — — dansade vi en långdans och 6 kadriljer.
26. — — skickade jag efter min nya spinrock . . .
30. var bror Anders rest till Abborfors eller till gränsen för att råka en släkting, ty han kan ej komma hit, »då det är så strängt att ingen kan komma över».

Februari månad 1800.

6. På förmiddagen berättade mamsell Alm en saga för oss . . .
7. — — kom bror Anders hem och sade, att han är förlovad, han hade också förlovningsringen på sig . . .
12. — — (mormor dog kl. 12 på dagen) . . . Efter middagen kom mamsell Fortelin hit för att binda åt oss »salvetter» att ha på huvudet under sorgen . . .

13. — — i dag for Anders till stan för att beställa likkistan och tillika hemta papper med svarta kanter och svart lack.
17. skickade vi efter mamsell Fortelin, ty hon skall svepa mormor i dag. »I sky» var hon svept med ett vitt lakan, och kistan var svart med vita lister och åtta tennbeslag. När hon var svept, var allt folk inne och såg henne . . .

Med svepning »i sky» menas i Sverige användandet av tyll eller annat tunt vitt tyg, som viras omkring eller ovanom den döda från huvud till fot (LOUISE HAGBERG, När döden gästar, 194 s.).

18. — — i dag är det läsförhör här i byn och allt vårt folk är där . . .
25. — — i dag var jag tidigt uppe och basade herrskapet med ris, ty i dag är det fastlagstisdagen, jag har även ätit »het vägg» . . .

Om fastlagsris och piskningen med dessa på morgonen talas t.ex. i TROELSLUNDS arbete »Dagligt liv i Norden på 1500-talet», VII, s. 129 f. Se vidare: MARTIN P: N NILSSON, Årets folkliga fester, s. 33; STORAKER, Tiden i den norske folket, s. 231; FEILBERG, Ordbog over Jyske almuesmål I, s. 274; SARTORI, Sitte und Brauch III, s. 101 f. — »Het vägg» (vägg = ty. Weck, Wecke) betyder fastlagsbulla i kokt mjölk.

27. I dag har syster Annette läst en bok för mig, och den heter Robinson . . .

Mars månad 1800.

1. — — i afton har jag gjort blyöringar åt syster Annette.
19. kärnade jag med Beatas lilla kärna . . .
23. — — mamsell Alm har spått åt oss i dag i kaffe . . .
30. I dag är det söndag, när kyrkfolket kom hem, fick vi »aviser» . . . vi spelte alla »lotteri» tillika med de främmande herrarna . . .

April månad 1800.

1. I dag har jag narrat mamsell Fortelin på det sättet att jag skrev ett brev just såsom det skulle varit ifrån fru Lindholm, och inuti var det skrivet »första april» . . .
2. — — om aftonen tog de alla (skuggor) av varandra, och det blev mycket likt, men kusin Ullas skugga är ej rätt lik.
3. — — i dag radade vi upp skuggorna på väggen . . .
6. I dag är det söndag, och syster Ulla läste predikan . . . emot aftonen hemtade alla torpare söt mjölk till begravningen . . ., efter midnatten spelte vi »lotteri», Beata, Lisa och jag.
7. I dag ha syster Ulla och kusin Ulla klätt förmaket med vita lakan och även stolarna i förmaket och salen, sedan klädde de likkammarren, som är mosters kammare, där är åtta »kirridoner» omklädda med vita handdukar och ombundna med svart krusflor samt en »lik-säng». Syster Annette har hjälpt fru Ottelin att laga sockerkaka och andra »sorgrätter».
8. I dag är det mormors begravning . . ., det var 12 bärare. (Gästerna nämnas mm.) — Vid bordet drack de skålar; sedan de ätit, drack de vin i bror Anders kammare och blev alla »pirom».
12. (påsklördag) — — i kväll ha vi ätit ägg.
13. I dag är det påskdagen, och syster Ulla har läst predikan . . .

16. — — spelte söta mor, kusin Ulla och systrarna »triset».
20. — — på förmiddagen hemtade Lisa in några neslor och brände oss; de äro de första neslorna jag sett i år . . .
26. — — i dag har de fått ett hoppbräde på gården, och så hoppade de, de ha även lekt »replek».
27. — — emot aftonen sprang alla pigorna änklek . . .

Maj månad 1800.

11. — — efter middagen läste jag för moster »aviserna» och en bok om »Grefve Hårds resebeskrifning».
12. (Charlottadagen) om morgonen kom GretzSophie och bultade på dörren att jag skulle vakna, ty de visste ej att jag låg hela tiden vaken, och sedan gick jag i förmaket. Där var två granar ställda på golvet, och kaffebordet stod där emellan, på andra sidan stod mamsell Fortelin utklädd till en karl och sjöng en vers, och andra sjöngo med. På träna hängde presenter åt mig. Av söta mor fick jag en guldring, av söta far tvänne silverpenningar, av syster Ulla ett guldhjärta, av syster Anna en röd sidensarsnålbok, av Maja en röd sidensarsnåldyna, av kusin Ulla ett brunt sidensarsband; en belliskrans fick jag även av syster Annette och av Beata hennes »tasbok». När jag först kom in, var jag så komfys att jag ej visste, vart jag först skulle gå. Versen, som de sjöngo, var sedan skriven åt mig i »tasboken» . . .

I stället för med två granar uppvaktades namnsdagsbarnet förr i tiden såväl i Finland som i Sverige vanligen blott med en liten »namnsdagsgran» (fi. *nimipäiväkuusi*), som kläddes med grant papper och t.o.m. förseddes med presenter. En sådan namnsdagsgran, som således påminner om julgranen, men som i Norden är äldre än julgranen, har hos oss förekommit endast i landets västra delar (Uno Harva, a.a., s. 70 f., fig. 31). Från Dalarna förtäljes, att en dylik uppvaktning var huvudsakligast avsedd för kvinnor, mest för unga flickor (Karin Danver, a.a., s. 59 f.). — Att mamsell Fortelin, som kommit för att uppvakta Jacobina med namnsdagssång, var utklädd till karl, är helt naturligt, då festföremålet var en dam. Så har fallet varit även i Sverige. Likaså har »firvisan» eller »namnsdagssången» spelat därstädes en viktig roll (Karin Danver, a.a., s. 40 ff.).

14. — — skrev jag en vers åt syster Ulla ur Dalins verk och åt söta mor skrev jag tre verser . . .

Skalden Olof von Dalin, som var kungl. bibliotekarie, kansliråd och hovkansler, var född i Halland 1708 och dog 1763.

15. (Sophiadagen) i dag skänkte jag åt söta mor verser och ett randigt band att ha på nattmössan, syster Ulla fick även en vers och ett halft knoppsnålsbrev; syster Ullas present lade jag »över huvudet» och söta mors förde Lisa in . . .
23. — — i kväll har jag sätt i min trädgård, och det var sockerärter, gula turkiska bönor, rosenbönor, morötter, långa rediser och korta rediser.

Juni månad 1800.

1. (Vändlas bröllop) — — dansade vi flickor ut bruden, och herrarna med brudgummen; bruden var klädd i vit klädning, och vi andra

flickor voro också klädda i vita kläder, men söta mor och båda grevinnorna voro klädda i svarta klädningar...

4. I dag är det vackert väder, och på förmiddagen dansade vi kadriljer och en långdans och en duktig polska...
6. — — i dag har vårt folk gjort visplar...
13. Nu håller jag på att karda tillsamman bomull och svart silke... sedan var jag nere vid stranden och satte ner ett par jordgubbsstånd...
23. — — nu är det johanneafton, och efter middagen gick Lisa, Beata och jag att plocka blommor, emot aftonen gjorde vi majstången, och i natt gjorde drängarna lövsal på gården, så att vi ej visste av.
Dylika lövsalar har till midsommarn uppförts även bland allmoge i sydvästra Finland (Varonen, a.a., s. 320).
24. — — emot aftonen klarnade det och det blev vackert väder, efter middagen drack vi »brunt» i lövsalen. Sedan vi ätit kvällsvard, dansade pigorna en polska och några menuetter.

Juli månad 1800.

1. — — for vi till Bockholmen, och där drack vi »the»vatten» och sprang änklek...
4. — — i dag skodde jag det svarta taftet, som är under min vita bomullsklädning.
6. — — emot aftonen gned pigorna söta mors bomullstyg med »gnidsten», därav skall bli en damkappa...
9. På förmiddagen for Anna-Lisa till stan (Lovisa) för att föra våra kärl dit, ty i morgon reser söta mor, kusin Ulla, syster Ulla och jag till stan för att »dricka brunn».

I Lovisa liksom å andra kurorter i vårt land hörde det tidigare till saken att »dricka brunn» i stället för att bada. Från denna tid härstamma sådana benämningar som brunnshuset, brunnsbal mm.

11. I dag började vi att »dricka brunn», och om morgonen innan vi gingo, togo vi alla in engelskt salt och första dagen drack vi två glas... jag köpte mig en solfjäder, som kosta 8 skilling...
12. — — vid brunn drack vi fyra stora glas...
13. I dag voro vi bjudna till brunnsbal... vi dansade i brunnsalen...

Augusti månad 1800.

2. — — emot aftonen dansade de en långdans och några kadriljer...
4. I dag dansade jag vid brunn en kadrilj, ty de dansa här mest alla förmiddagar...
10. Nu slutade också vi att dricka, vi voro i dag också så gott som ensamma vid brunn, ty alla ha mest slutat i dag...
11. På förmiddagen lade vi in våra saker och sedan vi ätit for vi bort härifrån... och for hit hem till Tavastby...
12. — — jag har även ätit mycket jordgubbar.
14. — — men alla damerna voro klädda i svart »sidentygs-sorgen», ty i dag lade vi av »kamlots-sorgen»...

I början av sorgetiden användes ej siden, utan ylletygskläder.

18. — — i kväll höll vi förlovning med vår Stina och Ollila Matts, och Rajala Matts var talman. Sedan vi ätit kvällsvard, dansade vi kadrilj efter sång...
22. — — sedan vi ätit, gick vi till åkern och såg på, medan rågen skars, och där drack vi kaffe...
23. — — emot aftonen for vi till Koskisto för att se, huru de metade kräftor, och på Alastalo backe spelte vi »mylly matte», — — i kväll ha vi ätit släpärter första gången i år.
Med »mylly matte» (fi. *myllymatti*) äsyftas här troligen någonslags fri-luftslek.
24. — — efter middagen lekte vi jullekar och pantlekar...
Jullekar kunde således bereda nöje även under sommarn.
26. — — nu har kusin Otto (von Essen) gjort åt kusin Ulla penn-fodral...
29. — — emot aftonen gick kusin Ulla, syster Annette och jag till åkern för att plocka årtskidor och rovor, men rovorna voro så små.
31. — — i dag fick söta mor de första lingonen av Kujala Eriks hustru.

September månad 1800.

4. fick jag vita pärlor med guldpärlor emellan av Ulla Aminoff, och jag gav henne en halv bunt gröna sandpärlor...
18. var jag med Ulla Aminoff i rovlandet och plockade rovor, vilka jag sedan stekte...
21. — — i kväll blev vi bjudna av moster Aminoff att i jul komma till Savolax.
27. skurades rummena...

Oktober månad 1800.

4. — — var här en brud och »kaso».
»Kaso» (fi. *kaaso*) kallades förespråkaren, som följde bruden, då hon vandrade omkring och tiggde brudhjälp.
5. — — i kväll ha pigorna dansat.
6. — — i dag flyttade GretzSophie härifrån... köksLisa flyttade också i dag...
7. — — i går kom vår nya dräng hit.
8. — — i dag har kusin Otto (von Essen) läst i en bok för oss.
9. läste han i en annan bok om Abels död... i går kom vår nya piga från stan...
15. begynnade jag att spinna min bomull...
16. — — i dag var Ristola AnnaKaja här och tiggde ull och lin, ty hon är nu brud.
18. — — om aftnarna stickar jag på mina gråa strumpor och ibland kardar jag.
19. — — kom mamsell Ottelin hit, och strax därpå kom Sophias dotter hit och bad mamsell Ottelin kläda henne till brud i jul.
23. — — i kväll har jag stekt potäter i vår kammare.

24. — — syster Annette lånte brudsaker av mamsell Ottelin... I kväll kom söta far hem ifrån stan, då fick jag och Beata av söta far kundgens och drottningens skugga, ty han hade köpt dem...
25. var torparbys flickor här och skurade vaksalen till Stinas bröllop...
26. — — efter middagen klädde kusin Ulla och syster Ulla vaksalen grann med lakan, rönnbär och kvistar till tisdagen, och jag tillika med Beata trädde rönnbär på trådar som pärlor, och pigorna hjälpte till. Vaksalen blev även klädd med »himmel» i taket.

Alldeles på samma sätt har bröllopsstugan dekorerats t.ex. i sydvästra Finland och Sverige (Uno Harva, a.a., s. 87, SIGURD ERIXON, Västmanl. fornm. årskrift 1925, s. 16).

28. var det Stinas bröllop, och om morgonen klädde syster Annette henne, till middagen kom mamsell Ottelin hit tillika med tre söner och Lindholms samt Backman, som vigde dem. Sedan det led emot middagen kom hela brudgummens svit hit. Bruden och brudgummen åt vid vårt bord, men bönderna åt i »vakten». Sedan vi ätit, gick vi upp och dansade i »vakten». Efter kvällsvarden for vårt herrskap till byn med bruden... på morgonsidan kom de hem igen, men då var bruden ännu klädd i sin skrud.

November månad 1800.

1. — — Beata smälte tenn, ty det är i dag allhelgonedagen.
2. var det söndag, och efter middagen reste söta mor och moster till Backmans på barnsängsvisit...
5. — — i dag har Ann-Sophie berättat sagor för mig.
7. Om morgonen var mjölnarn här och lagade om syster Ullas spinnrock...
9. — — i kväll dansade pigorna.
22. — — systrarna och kusin Ulla ha i kväll låtit koppa sig...
23. — — i dag har söta far gjort räkning med torparna...
28. — — i dag har söta mor stöpt ljus i kökskammaren.
30. (Andersdagen) var det söndag, och om morgonen skjöts några skott för söta far, sedan blev pigorna trakterade med kaffe och drängarna med brännvin...

December månad 1800.

19. (begannte resan till Savolax).
24. (i Lejslax) var det juldagen... Om aftonen lekte vi några lekar och dansade kadrilj och några valser.
25. for vi till Rantasalmi kyrka eller rättare sagt till tingshuset, där var mycket herrskap, och prosten Cygnæus predikade. (Till middagen voro de bjudna till Lejslax)...
30. voro vi åter hemma... i kväll är det nyårsafton och därför såg vi efter, hurudan lycka vi får under det nya året.

Januari månad 1801.

1. Herrskapet uppvaktades med musik...

Några av dagbokens sista sidor äro skadade, och det sista bladet är inbundet omvänt. Slutraderna behandla trettondagsfirandet år 1801. Huruvida Jacobina fortsatt med sina dagboksanteckningar, är ovisst; i alla fall är detta häfte det enda, som finns i behåll.

Dagboken har naturligtvis icke haft till sitt ändamål att belysa framfarna dagar för en nyfiken eftervärld. Jacobina, som av allt att döma trots sin ungdom varit en personlighet, har helt anspråkslöst upptecknat endast det, som för henne varit värt att minnas. Men det oaktat erbjuda hennes anteckningar ett värdefullt tillskott till de mycket få källor, som på samma sätt kunna sprida ljus över dagligt liv på en herrgård i Finland omkring 150 år tillbaka.

Uno Harva.

REFERAT.

Aus dem Tagebuch Jacobina Charlotta Munsterhjelm. In Tawastland, im Kirchspiel Koskis, hat man auf dem Gut Kurjala, nunmehr Eigentum des Gutsbesitzers Lorenz Munsterhjelm, ein handgeschriebenes Tagebuch aufbewahrt, 182 kleine Seiten umfassend und geführt von Jacobina Charlotta Munsterhjelm, einer Tochter von Hauptmann Anders Gustaf Munsterhjelm zu Tawastby im Kirchspiel Elimä im Län Kymmenegård und Ester Sophia Nohrström. Jacobina Charlotta wurde am 16. April 1786 in Tawastby geboren und starb am 1. April 1842 auf Kurjala. Das Tagebuch, dem am Anfang und vielleicht auch am Schluss einige Seiten fehlen, behandelt tägliche Begebenheiten an erstgenanntem Ort, beginnt mit dem 8. Mai 1799 und setzt bis zum 6. Januar 1801 fort. Die Verfasserin hat somit ihre Arbeit im Alter von 13 Jahren begonnen. Das Tagebuch enthält Angaben über Witterungsverhältnisse, über den Besuch von Verwandten und Gästen sowie über eigene Visiten und Reisen, vor allem aber über allerlei Beschäftigungen und Arbeiten, an denen Jacobina Charlotta trotz ihrer jungen Jahre fleissig teilnimmt, ferner über festlichen Veranstaltungen und manches andere, was über das tägliche Leben auf einem Herrenhof in Südfinnland vor etwa 150 Jahren Licht zu verbreiten vermag.
